

Projektrapport 2018

Samsyn – likvärdig kontroll

Projektledare

Anna Johansson

Arbetsgrupp

Ida Pettersson, Hultsfred/Vimmerby

Charlott Johansson, Kalmar

Fredric Johansson, Högsby/Mönsterås

Anna Heidesjö, Västervik

Elisabeth Karlsson, länsstyrelsen Kalmar län

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och mål	4
Omfattning och genomförande.....	4
Resultat och diskussion	5
Projektets arbetsgång	5
Deltagarnas uppfattning av projektet	5
Uppföljning av projektets mål	6
Slutsats	6

Sammanfattning

Att livsmedelskontrollen är likvärdig med jämna bedömningar mellan kommuner är av största vikt för både verksamhetsutövare och kontrollmyndigheter. Ökad samverkan är något som diskuteras flitigt på nationell nivå.

Det övergripande målet med projektet var att få en ökad samsyn och en likriktad kontroll med jämna bedömningar.

Projektet genomfördes i tre steg: en kickoff med föreläsning och grupparbete, samsynsinspektioner, och en slutdiskussion. Efter projektets avslutande fick deltagarna svara på en enkät som innehöll frågor om vad de tyckte om projektet samt vad projektet gett dem.

Projektet i sin helhet var väldigt uppskattat bland deltagarna, och de flesta tycker att de har utvecklats i sin yrkesroll. Målen för projektet får anses vara uppfyllda. Samtliga deltagare tycker att länets inspektörer skall fortsätta med samsyn, och detta har styrts upp så att det kommer att ske samsynsinspektioner årligen för de som vill delta.

Inledning

Miljösamverkan Sydost livsmedel genomför varje år ett projekt inom livsmedelsområdet. Verksamheten ägs av kommunerna och länsstyrelserna i Kalmar och Gotlands län samt Regionförbundet i Kalmar län. Bakgrunden till denna samverkan är att handläggarnas arbetsområde växer medan resurserna i bästa fall förblir detsamma. Att tillsynsmyndigheterna i länen samverkar bidrar till att uppnå livsmedelslagstiftningens syfte, att se till att livsmedlen på marknaden är säkra och redliga. Att samverka på regional nivå ger många vinster i form av ökad kunskap, utbyte av erfarenheter samt en effektivare och enhetligare handläggning av ärenden. MSO livsmedel genomförde detta projekt som inriktades mot ökad samsyn mellan inspektörerna.

På nationell nivå har också ökad samverkan diskuterats. Tidigare utvärderingar och uppföljningar har visat på brister i en del kommuners livsmedelskontroll. Statskontoret har på regeringens uppdrag utrett hur livsmedelskontrollen kan stärkas i landets kommuner. I rapporten från Statskontoret redovisas en ökad kommunal samverkan som en åtgärd för att lösa de problem som har identifierats. Samverkan minskar sårbarheten samt ökar effektiviteten och likvärdigheten i livsmedelskontrollen.

Bakgrund

En livsmedelslagstiftning med stor målstyrning medför större flexibilitet och minskad detaljstyrning. Flexibiliteten ger inspektörerna större möjlighet till att göra bedömningar. Det medför att bedömningar, uppföljningar och efterarbete kan bli olika bland inspektörerna i kommunerna.

Vid sammanställningen av Länsstyrelsen Kalmars kommunrevisioner framkom det tydliga skillnader i bedömningar, uppföljningar och efterarbete av avvikelser kommunerna emellan.

Därmed finns ett behov av att diskutera bedömningar, uppföljningar och efterarbete mellan livsmedelsinspektörer. För att få mer likriktad bedömning utgör samsyn inom och mellan kommuner en viktig del i detta arbete. Det här projektet hade som mål att öka samsynen och därmed öka likvärdigheten i bedömningarna i Kalmar län och Region Gotland.

Syfte och mål

Det övergripande och långsiktiga målet för det här projektet är att livsmedelskontrollen ska vara effektiv, rättssäker och ändamålsenlig. Genom samverkan mellan inspektörer uppnås en större överensstämmelse i tolkningen av lagstiftningen vilket leder till mer likvärdiga bedömningar.

Målen för det här projektet var att:

- Öka samsynen mellan inspektörerna
- Öka likvärdigheten i bedömningar
- Utbyta kunskaper och erfarenheter inspektörer emellan
- Öka rättssäkerheten i kontrollen

Effekten av projektets mål (effekt mål) var att:

- Stärka inspektörens yrkesroll genom ökad kunskap och erfarenhet
- Öka samarbetet mellan inspektörerna och hitta kontaktvägar kommunerna emellan
- Höja förtroendet för inspektörerna hos verksamhetsutövarna och allmänheten
- Kontinuerlig samsyn ger effekter på längre sikt.

Omfattning och genomförande

Projektets huvudaktivitet bestod av gemensamma livsmedelskontroller med syftet att öka samsynen mellan de deltagande kommunerna. Arbetsgruppen satte samman vilka inspektörer som sedan tillsammans genomförde samsyn.

En handledning till hur projektet skulle genomföras skickades ut innan projektets start så att deltagarna kunde förbereda sig och välja ut en lämplig verksamhet för samsyn. Med handledningen skickades även ett diskussionsunderlag innehållande frågor om samsynen.

Inför de gemensamma samsynskontrollerna anordnade arbetsgruppen en kick off. Deltagarna i projektet var samlade under dagen för att få information om projektet och påbörja diskussioner om bedömningar. Diskussioner genomfördes utifrån case och bilder från verkliga inspektioner samt olika frågeställningar. Kick-offen innehöll också en föreläsning om "Fake news inom livsmedel" av Anna Blücher, universitetslektor på Linnéuniversitetet.

Livsmedelskontrollerna genomfördes under en treveckorsperiod hösten 2018. Kontrollerna genomfördes av kommunens ordinarie inspektör tillsammans med en inspektör från annan kommun. Ett besök skedde i hemkommunen och ett i annan kommun. Hemainspektören valde ut en högriskverksamhet, exempelvis en restaurang eller pizzeria, och bestämde kontrollmetod. Inspektionen planerades utifrån tidigare inspektionsrapport med fokus på lokalens skick och utformning, rengöring, personlig hygien och utbildning. Områdena valdes ut med tanke på vad som ofta kontrolleras och vart det kan tänkas att skillnader i bedömning förekommer.

Under den gemensamma inspektionen var det hemainspektören som ledde och ställde frågor. Det var hemainspektörens bedömningar som gällde på plats. Diskussioner inspektörerna emellan skedde fortlöpande under och efter inspektionen. Resultatet av diskussionerna dokumenterades sedan i underlaget som sedan togs med till länsmötet.

Under länsmötet gick frågorna på diskussionsunderlaget igenom, först i smågrupper och sedan med alla inspektörer närvarande.

Efter länsmötet besvarade deltagarna i projektet en kort webenkät om vad de tyckte om projektet, vad det har gett dem och om man tycker att man genom projektet fått ökad samsyn inom Miljösamverkan Sydost.

Resultat och diskussion

Projektets arbetsgång

De flesta livsmedelsinspektörer i Kalmar och Gotlands län valde att vara med i projektet. Största delen av deltagarna var med i alla tre delar av projektet – kick-offen, saminspektionerna och diskussionen på länsmötet.

Arbetet med casen på kick-offen gav en bra grund och deltagarna lärde känna varandra. Redan där upptäcktes skillnader i uppföljning av brister och tillhörande efterarbete.

Avvikelseerna i kontrollrapporterna följdes upp på olika sätt. En del kommuner följde upp vid nästa ordinarie livsmedelskontroll, andra gjorde uppföljningen genom en extra offentlig kontroll och några skrev ett föreläggande att verksamheten skulle åtgärda avvikelseerna. Här kan konstateras att uppföljningen av avvikelser skiljer sig kommuner emellan. I vissa kommuner släcks avvikelseerna snabbt medan det i andra kommuner tar lång tid. Detta medför också att tillämpningen att ta ut avgift för extra offentlig kontroll skiljer sig åt i kommunerna.

Det gick bra för deltagarna att samordna och utföra samsynsinspektionerna.

Av diskussionerna på länsmötet framkom samma sak som vid casen: att det förekommer skillnader i uppföljning av avvikelser och efterarbete. Dock var inspektörerna lika i bedömningarna om vad som är en avvikelse vilket pekar på att regelverket tolkas på samma sätt. Kontrollrapporterna är utformade på olika sätt. Många använder sig av mallen som Livsmedelsverket tagit fram i samarbete med storstadskommunerna. Vissa förändringar av grundmallen har gjorts i flera kommuner. Vid länsmötet kom det fram att inspektörerna ställer sig positiva till att fortsätta med samsyn framöver, och en grundläggande strategi för hur detta skall genomföras diskuterades fram. Varje år tar någon kommun på sig ansvaret att fixa ihop nya samsynspar. Förfrågan om deltagande i samsynsinspektionerna skickas ut av ansvarig kommun till övriga kommuner. Varje par bestämmer själva inom vilket område och när inspektionerna genomförs.

Arbete med case liknande de som gjordes på kick-offen kommer också att fortsätta på de gemensamma länsmötena. Även här rullar ansvaret runt mellan kommunerna att ta fram olika case till länsmötena.

Deltagarnas uppfattning av projektet

Resultatet av enkätundersökningen (21 svarande vilket motsvarar 87,5% av deltagarna i projektet) visar att 95% av deltagarna tyckte att projektet i sin helhet var bra (33%) eller mycket bra (62%).

Kick-offen var lyckad då 100% av deltagarna tyckte att både föreläsningen och arbetet med casen var bra eller mycket bra.

Samsynsinspektionerna uppfattade 95% av deltagarna som bra eller mycket bra.

Av deltagarna på länsmötet tyckte 94% att slutdiskussionen var bra eller mycket bra.

100% av deltagarna anger i enkäten att de vill fortsätta med samsynsinspektioner. 52% av dessa tycker att det är lagom med samsyn 1 gång per år, 33% svarar 2 gånger per år och 14% varannat år.

Uppföljning av projektets mål

Målet att samsynen skall öka mellan inspektörerna får anses vara uppfyllt då samsynsinspektionerna utfördes enligt planering, och dessutom då 100% av deltagarna vill fortsätta med samsynsinspektioner i framtiden.

De flesta av projektets deltagare (76%) instämmer i hög grad eller helt i påståendet att samsynsinspektioner leder till mer likvärdiga bedömningar kommuner emellan. Resterande svarar att de instämmer delvis. Målet att öka likvärdigheten i bedömningarna kan därmed anses vara helt eller delvis uppfyllt.

Av diskussionerna som fördes på länsmötet framkom att ett utbyte av kunskaper och erfarenheter inspektörer emellan i hög grad har skett. Detta mål kan därmed också anses vara uppfyllt.

I enkäten anger 81% av deltagarna att de instämmer helt eller i hög grad att samsyn leder till ökad rättssäkerhet. 19% anger att de instämmer delvis i detta påstående.

Effektmålen är desto svårare att mäta. De beskriver snarare effekter som kommer att märkas längre fram. I enkäten anger 76% av deltagarna att de instämmer helt eller delvis till påståendet om att projektet varit utvecklande för deras yrkesutövning, och 81% instämmer helt eller delvis att projektet varit lärorikt.

I svar på frågan om projektet lett till att det är lättare att ta kontakt med inspektör i en annan kommun är svaren mer spridda – där anger 76% att de instämmer helt eller i hög grad. 24% anger att de instämmer delvis eller i låg grad. Detta skulle kunna bero på att de redan innan projektet hade lätt att ta kontakt med andra inspektörer. För de som nu har lättare är det positivt då de kan få ökat stöd och vägledning i bedömningar.

Effektmålet att höja förtroendet för inspektörerna hos verksamhetsutövare och allmänhet är svårt att mäta i nuläget. Dock är det logiskt att dra slutsatsen att en likvärdig kontroll i länen också är en trygghet för verksamhetsutövare och allmänhet.

Samsyn ger en bra grund för samverkan – även när inspektörer byter tjänst och nya inspektörer börjar arbeta. Det är positivt med samarbete för små kommuner som annars kan vara väldigt sårbara för personalförändringar.

Slutsats

Projektet har genomförts i en positiv anda och de uppsatta målen har nåtts. Att projektet varit värdefullt kan utläsas av att inspektörerna vill ha en fortsättning på "samsynandet" och att en planering av hur detta ska genomföras redan har strukturerats. Det är viktigt att ett sådant här arbete fortsätter både inom och mellan kommuner för att på längre sikt kunna mäta de effekt mål som satts upp för projektet. Det är av största vikt att förankra det nuvarande och det fortsatta arbetet hos chefer och politiker.